

Turkse stichting ACEV betreft vaders bij de opvoeding

Vaders veranderen

In Turkije geldt bij veel gezinnen tot op de dag van vandaag een traditioneel rolverdeling tussen de man, die de kost verdient en het gezin beschermt, en de vrouw die het huishouden doet en de kinderen opvoedt. Vooral in de zwakkere gezinnen betekent dit dat de vader teruggrijpt op schreeuwen of slaan om zijn macht te laten gelden. De Stichting voor de Opvoeding van Moeder en Kind (ACEV) biedt opvoedcursussen aan om de ouders bewust te maken van dit rollenpatroon en alternatieven aan te bieden. Hoe kan ACEV de traditie doorbreken?

DOOR: YASEMIN SIRALI EN DILEK ÖZMEN – De stichting ACEV biedt verschillende programma's over ouderschap aan. Het programma 'Voor de ondersteuning van de vaders' is gericht op gealfabetiseerde vaders van alle niveaus die kinderen hebben met een leeftijd tussen 3 en 11 jaar. Het oorspronkelijke idee achter een aan de vaders gewijd programma is geboren uit de vraag van moeders, die het programma 'Voor de Opvoeding van Moeder en Kind' volgden, het paradepaardje van de ACEV. Gedurende de 25 sessies van het programma leerden de moeders veel over de ontwikkeling van de kinderen en het ouderschap. Maar thuis bleven ze geconfronteerd met problemen rond de opvoeding. Sevda Bekman, professor aan de universiteit, medestichter en directielid van de ACEV herinnert zich: 'De moeders waren tevreden met het hulpprogramma, maar vonden dat de vaders, die niet deelnamen aan het programma, een obstakel vormden omdat ze niet ondersteunden wat de vrouwen hadden geleerd. Ze wilden dat ook hun echtgenoten de problemen leerden begrijpen en zich meer zouden inleven in de huiselijke toestand. In een patriarchale samenleving was het geen evidentie om een programma uit te werken dat gericht was op de vaders, maar we vonden dat het meer dan nodig was'.

Een programma in voortdurende ontwikkeling

Het programma 'Voor de ondersteuning van de vaders' is al gelanceerd in 1966. Het is opgestart met meerdere groepen vaders uit verschillende Turkse provincies en uit vijf andere landen. De opzet van het programma was een

verandering teweeg te brengen in het gedrag van de vaders. Het eerste doel was hen meer begrip te laten opbrengen voor het belang van de ontwikkeling van hun kinderen. Het programma legde de nadruk op een sterk gevoel van vaderlijke verantwoordelijkheid, dat sowieso in de Turkse samenleving leeft, maar aan die al erkende economische en morele rol voegde ACEV ook een sociale en psychologische steun toe. Aan het einde van het programma waren de vaders gefocust op een betere communicatie met hun kinderen, hadden ze een democratischer type ouderschap ontwikkeld en waren ze meer betrokken in gemeenschappelijke activiteiten. Door de betere omgang met hun kinderen voelden ze zich ook zelfverzekerder, veiliger, geliefder en gelukkiger.

Sinds 1996 is de inhoud van het steunprogramma voor vaders vijf keer herzien, gebaseerd op commentaren uit het werkveld. De meest recente revisie is afgerond in 2011 toen de thema's preventie van huiselijk geweld, gelijkheid van de geslachten en de bescherming van het kind in het programma zijn geïntegreerd. Dit jaar zijn vijftien wekelijkse sessies van twee uur doorgegaan in groepen van telkens zo'n vijftien vaders, om hun ervaringen uit te wisselen rond de raadgevingen van de groepsleiders van de ACEV. Onderwerpen waren de familiale attitude, luisterbereidheid en begrip, democratische relaties en empathie, de ontwikkeling van positieve gedragingen, de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van de kinderen, de schoolvriendjes en de vaders, de fysieke en seksuele ontwikkeling van de kinderen, het belang om tijd aan de kinderen te besteden, het belang van het spel, de moeilijke

heden van het leven, de verantwoordelijkheden die de kinderen nemen, een gezond seksueel leven en de samenkomsten van de moeders.

Empathie en tolerantie versus discipline en moraal

De samenkomsten zijn 's avonds, zodat meer vaders ze kunnen bijwonen. Na elke sessie krijgen de deelnemers notulen, die de discussie van de avond samenvatten. De groepsleiders gebruiken methodes zoals casestudies, rollenspel en vraag-en-antwoordspelletjes. In de loop van de eerste sessie begonnen de deelnemers met het ophalen van herinneringen aan hun eigen vaders. Dit deden zij door vragen te beantwoorden als: 'welk type man wilde uw vader dat u zou worden?' of 'welk type persoon wilt u dat uw kind zal zijn?'. Zo confronteerden ze de verwachtingen van hun vaders met die van henzelf. Daarop concentreerden de vaders zich op de volgende vraag: 'wat kunnen we als vaders doen om de ontwikkeling van onze kinderen te steunen?'. Op die manier kregen de leden van de groep de gelegenheid om onderling een band te smeden en om ervaringen uit te wisselen. Zo vertelde een van de deelnemers: 'Mijn vader vulde zijn rol in door voor voedsel in huis te zorgen en ons te beschermen. Voor hem was dat het wezen van vaderschap. Maar we zijn liefde tekortgekomen. Hij speelde niet met ons en besteedde ook geen tijd aan de kinderen. Hij sloeg zowel mijn moeder als ons. Ik heb achting en respect voor hem, maar hij gaf de indruk van een zekere zwakheid, zoals van iemand die geen macht heeft. En ik ben een doorslag van mijn vader geworden. Niet helemaal dezelfde, maar toch een soort kopie. Mijn vader

kon zijn emoties niet uiten, ook zijn genegenheid niet. Ik was dezelfde. Ik wist dat het een probleem was'. In Turkije groeien veel kinderen op met dezelfde gevoelens: ze respecteren en houden van hun vader, maar ontberen affectie, aandacht en begrip. In culturen vergelijkbaar met de Turkse betekent dit dat de vaders moeten leren begrijpen dat hun vaderlijke invulling de rol van bewaker van discipline en moraal moet overstijgen, al was het maar door enkel af en toe met hun kinderen te spelen. Het steunprogramma voor de vaders toonde aan dat als de vaders goed geïnformeerd zijn en over mogelijkheden beschikken om competenties te ontwikkelen die traditioneel aan de moeders worden toegeschreven, zoals zich bezighouden met de gezondheid van de kinderen en op een opbouwende manier met de kinderen over hun gevoeligheden praten, ze zelf vragende partij zijn en volmaakt geschikt om meer betrokken te zijn.

De groepsleiders vergemakkelijkten de taak van de vaders door datgene wat zij hadden geleerd op een meer respectvolle en democratische wijze naar hun familie te gebruiken. De deelnemers aan het programma, die daarvoor fysiek of verbaal agressief konden zijn tegen hun vrouw en kinderen, begonnen respect te tonen en een betere communicatie met hun familieleden op te bouwen.

De resultaten van de sessies werden bevestigd bij een enquête van het type Likert bij 1379

vaders die het programma hebben gevolgd. De enquête toonde een statistische daling aan in de autoritaire en permissieve opvoedingsattitudes, zoals die door de vaders zelf waren gerapporteerd. De vaders begonnen zich meer in te leven in hun relatie met de kinderen en meer democratische opvoedingsmethodes te gebruiken. Bovenop de enquête deed de ACEV diepte-interviews met de deelnemers om de veranderingen bij de vaders na het afronden van het programma te evalueren. Talrijke deelnemers gaven aan dat ze hun nieuwe competenties toepasten in hun dagelijkse leven. Eén van de deelnemers aan het programma ziet het zo: 'Voordat ik het programma volgen was de enige reactie die me te binnen schoot als mijn kind schreeuwde of weende, mijn stem te verheffen en de hand omhoog te steken als teken dat ik zou slaan. Ze zweeg dan wel, maar we miskenden haar behoeften. We kenden ook geen alternatieven. Vandaag realiseer ik me dat we fout waren. Ik heb geleerd om empathisch te zijn'. De geïnterviewde moeders hebben deze uitspraken versterkt, doordat ze bevestigden dat hun echtgenoten geleerd hebben hun woede te controleren en gestopt zijn met het slaan van hun kinderen. Ze hebben geleerd te communiceren met hun kinderen. Op haast unanieme wijze hebben de vaders bericht dat ze veel begripvoller zijn ten aanzien van de verlangens naar speelse activiteiten. Ze kiezen ook voor een meer nabije interactie met hun kinderen. Meer nog, ze beves-

tigen dat ze meer tijd met hen doorbrengen en hen ook meer affectie geven. Zo zegt een vader: 'Het is tenslotte een kind. Natuurlijk wil het spelen, rennen, springen en lawaai maken. Vandaag ben ik veel toleranter'.

Dialogo

Het steunprogramma voor de vaders wil ook een antwoord bieden op de seksuele ongelijkheid, het huiselijk geweld, de intolerantie en de weinig democratische relaties op micro- en macrovlak. Het laat de deelnemers toe hun capaciteiten in harmonie te brengen met hun toegenomen betrokkenheid in de zorg voor de kinderen, een betekenis aan hun rol te geven en daar trots en voldoening uit te halen. Zelfs in samenlevingen waar de traditionele en familiale rollen nog worden gerespecteerd volgens de klassieke geslachtsverhoudingen, zullen kinderen met vaders die hun aandeel in de opvoeding op zich nemen opgroeien met het idee dat deze gang van zaken normaal is, of dat nu thuis, in de kinderopvang of op school is. Meer nog bouwt het steunprogramma voor de vaders aan een dialoog over de rol en de relaties van de echtgenoten. Het moedigt de mannen aan respect te tonen voor taken als zorg en huishouden, die traditioneel door de echtgenotes worden gedaan. Als ze dat zien, beginnen ze hun verantwoordelijkheden op te nemen en deel te nemen aan al die taken. Een echtgenote van een deelnemer zei: 'Op een nacht hoorde ik geluid in de keuken en ik dacht meteen aan een dief. Toen zag ik mijn man de afwas doen. Ik geloofde mijn ogen niet'. Die kleine veranderingen zijn een noodzakelijke vooruitgang naar de wijdverspreide aanvaarding, dat de verantwoordelijkheden in het huishouden en de opvoeding van de kinderen een gedeelde taak zijn. Een gedeelde taak die ons bevrijdt van de ongelijkheid in de normatieve rollen tussen de geslachten.

Yasemin Sirali werkt als organisatieontwikkelaar bij ACEV. Zij is verantwoordelijk voor de internationale betrekkingen en sinds 2010 ook voor projectontwikkeling. E: yasemin.sirali@acev.org

Dilek Özmen werkt sinds 2011 voor de stichting ACEV op het terrein van de internationale betrekkingen. E: dilek.ozmen@acev.org

De stichting ACEV, de afkorting staat voor Anne Cocuk Egitim Vakfi, is een Turkse ngo, die zich bezighoudt met de ontwikkeling en toepassing van opvoedcursussen voor ouders die op één of andere manier in sociaaleconomisch opzicht achtergesteld zijn. Sinds 1966 worden ook vaders betrokken in de programma's. Inmiddels zijn 700.000 vaders, moeders en kinderen in dertien landen bereikt.

Tussen de educatieve programma's voor volwassenen van de ACEV heeft het programma voor de vaders de verdienste, dat de deelnemers een meer democratische, meer empathische en meer verantwoordelijke rol binnen hun familie aanvaarden. De methode van het programma, gebaseerd op uitwisseling van ervaringen, op dialogen en een breed spectrum aan onderwerpen, is erg vruchtbaar gebleken. Ze slaagt erin de vaders aan te moedigen om hun gedachten over een goed vaderschap te herzien. Vandaag kan het programma uitstekende resultaten voorleggen in die families waar de vader het programma heeft gevolgd. De ACEV beschouwt de opvoeding van de vaders als een cruciaal thema om de ontwikkeling van de kinderen te verbeteren, het huiselijk geweld terug te dringen en de gelijkheid tussen de seksen te bevorderen. De organisatie legt zich dus toe op steun in de transfer van kennis, van methodologie en het succes van het steunprogramma voor vaders overal ter wereld en daar waar het nodig is.